

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เพื่อสลายมอญในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทย ของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เพื่อสลายมอญ ในบริบทสวนยาง จ. สุราษฎร์ธานี และศึกษาถึงวิถีการดำรงชีวิตที่ตามมาจากการย้ายถิ่น เช่น การปรับตัวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

แนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้ ก็คือ แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของ Lee และแนวคิดการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น โดยแนวคิดแรกจะมุ่งสะท้อนถึงกระบวนการย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองไทย ส่วนแนวคิดการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นท่ามกลางสิ่งแวดล้อมใหม่

วิธีการศึกษารั้งนี้ใช้แนวการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนมอญซึ่งเข้ามาทำงานใน ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้การจดบันทึก และการใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พอจะสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษารั้งนี้มีจำนวน 10 คน โดยแต่ละคนจะอาศัยอยู่กับครอบครัวที่ย้ายถิ่นมาจากประเทศพม่าด้วยกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอายุ ตั้งแต่ 16-48 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยแรงงานด้วยกันทั้งสิ้น ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่สูงมากนัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จะไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนในเรื่องการนับถือศาสนา กลุ่มตัวอย่างทุกคนนับถือศาสนาพุทธ

กระบวนการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการตัดสินใจ โดยผ่านการชั่งตรองผลดี และผลเสีย จากการย้ายถิ่นอย่างรอบคอบ ก่อนจะตัดสินใจย้ายถิ่น ซึ่งเงื่อนไขที่นำมาเป็นส่วนประกอบของการตัดสินใจ ก็คือ เงื่อนไขจากประเทศพม่าที่เป็นเสมือนตัวผลักดันให้กลุ่มตัวอย่างย้ายถิ่นออกมานั้นก็คือ เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจในประเทศพม่า เช่น มีรายได้ไม่น้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย การว่างงาน ประกอบกับปัญหาระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย เช่น การเอารัดเอาเปรียบจากทหารพม่า

นอกจากนี้เงื่อนไขในพื้นที่ปลายทาง(ประเทศไทย) ที่กลุ่มตัวอย่างจะย้ายถิ่นเข้าไปอยู่นั้น ล้วนมีเงื่อนไขดึงดูดมากมาย โดยเฉพาะเงื่อนไขความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้ได้ข้อมูลดังกล่าวทั้งโดยทางตรง เช่น การชักชวนจากเครือญาติ หรือคนรู้จัก ที่ไปทำงานในเมืองไทยก่อนหน้านี้ ได้สะท้อนภาพของเมืองไทยว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ และอยู่สบาย และข้อมูลจากทางอ้อม เช่น เห็นสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ไปทำงานในเมืองไทยดีขึ้นกว่าเดิม จากเงื่อนไขดังกล่าวทั้งในส่วนของเงื่อนไขจากประเทศพม่า และเงื่อนไขจากประเทศไทย ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการประเมินการตัดสินใจย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง และนำไปสู่การตัดสินใจย้ายถิ่นในที่สุด

สำหรับในระหว่างการย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง เงื่อนไขส่วนบุคคล ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเดินทางไปถึงเมืองไทยได้ ทั้งนี้เนื่องจากในระหว่างการเดินทางข้ามพรมแดนประเทศไทย - พม่า จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เช่น ความอดอยากอาหาร ความแออัดในการนั่งเรือ และความแออัดในการนั่งรถ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกคนล้วนมีความอดทน และมีความสามารถ จนฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ได้ และเข้ามาทำงานในเมืองไทยได้สำเร็จ

จากสภาพการณ์ภายในกระบวนการย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง จึงสะท้อนให้เห็นว่าในการย้ายถิ่นเข้ามาของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นการย้ายถิ่นเข้ามาด้วยความสมัครใจ โดยผ่านการตัดสินใจอย่างรอบคอบ และมีเป้าหมายในการเดินทางอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีเครือข่ายคอยให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ จากเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างมาก

การปรับตัวของกลุ่มตัวอย่าง

การปรับตัวของกลุ่มตัวอย่าง จะมีการปรับตัวในประเด็นใหญ่ ๆ 3 ประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวทางด้านสังคม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะมีกระบวนการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ

ในการศึกษาการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ จะศึกษาผ่านการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการศึกษาปรากฏผลดังนี้

การปรับตัวก่อนเข้าสู่อาชีพก๊วยยาง

ก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะเข้าสู่อาชีพก๊วยยางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะมีแบบแผนการปรับตัวทางด้านอาชีพ 2 ลักษณะ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะอาชีพที่หลากหลาย และกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามายึดอาชีพก๊วยยางเหมือนครั้งที่ทำงานอยู่ในพม่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพที่หลากหลาย ก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพก๊วยยาง พบว่าอาชีพส่วนใหญ่ที่คนมอญเคยทำ ล้วนเป็นอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยทักษะมากนัก เช่น เปลี่ยนจากการประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพก๊วยยาง เปลี่ยนจากอาชีพก่อสร้างเป็นอาชีพก๊วยยาง หรือเปลี่ยนจากอาชีพทำไร่เป็นอาชีพชุดพลอย แล้วต่อจากนั้นก็เปลี่ยนมาประกอบอาชีพก๊วยยางเป็นต้น แต่ท้ายที่สุดแล้วกลุ่มตัวอย่างทุกคนล้วนปรับเปลี่ยนอาชีพมาประกอบอาชีพก๊วยยางทั้งสิ้น (คนมอญที่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพในลักษณะนี้มีจำนวน 6 คน)

อีกกลุ่มหนึ่งก็คือ กลุ่มตัวอย่างที่ยังคงยึดอาชีพก๊วยยางตั้งแต่ย้ายถิ่นมาจากพม่า โดยไม่ไปทำอาชีพอื่นเลย ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการประกอบอาชีพก๊วยยางมาตั้งแต่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าแล้ว ประกอบกับกลุ่มคนเหล่านี้ มีเครือข่ายทำงานอยู่ในสวนยางอยู่ก่อนชักชวนให้เข้ามาประกอบอาชีพก๊วยยาง (คนมอญที่ยังคงยึดอาชีพก๊วยยางโดยไม่ไปทำอาชีพอื่นมีจำนวน 4 คน)

การปรับตัวเข้าสู่อาชีพกรรุดยางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่อาชีพกรรุดยาง กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะมีการปรับตัวเข้าสู่อาชีพแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาชีพที่เคยทำมาก่อน อย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น แล้วว่ามีกลุ่มตัวอย่างอยู่ 2 กลุ่ม ก็คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพที่หลากหลายก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพกรรุดยาง และกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามายึดอาชีพกรรุดยางเหมือนครั้งที่ทำงานอยู่ในพม่า

จากการที่มีประสบการณ์ในอาชีพที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว จะมีการปรับตัวเข้าสู่อาชีพกรรุดยางได้แตกต่างกันไป กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพที่หลากหลาย และไม่เคยประกอบอาชีพกรรุดยางมาก่อน เมื่อเข้าสู่อาชีพกรรุดยาง จึงต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากไม่เคยมีทักษะในการกรรุดยางมาก่อน และต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้การประกอบอาชีพกรรุดยาง เช่น ปัญหาการกรรุดยางทะเล ปัญหาช่วงเวลาการทำงานที่แตกต่างกัน เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของ "วิน" ที่ว่า "ตอนอยู่พม่า ผมทำแต่นา ไม่เคยตัดยางมาก่อน เวลา(เมื่อ)มาตัดยางแค่(ที่)นี้ ก็ต้องหัดตัด(ฝึกฝน)อยู่เป็นอาทิตย์กว่าดี(จะ)ตัดได้ แต่ตัดได้แล้วก็ไม่ไหวว่าดี(จะ)สวายนะ หน้ายางลูเกียบเพ(เกียบทั้งหมด)ผมก็ค่อย ๆ หัดไปเรื่อย ๆ กว่าดี(จะ)ตัดยางจนหน้ายางไม่ลูก็เป็นเดือน"

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ยังคงยึดอาชีพกรรุดยางเหมือนครั้งที่ทำงานอยู่ในพม่า จะไม่ต้องการปรับตัวมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากจะมีทักษะในการกรรุดยางเหมือนกัน แต่จะต่างกันเพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น ดังคำบอกเล่าของ "เอ" ที่ว่า "ผมเคยตัดยางมาก่อนแล้วตอนแค่อยู่ที่พม่า เวลามาตัดแค่นี้ก็หัด(ฝึก)ตัดอยู่ไม่กี่วันก็ตัดได้ ไม่ยากแรง(มาก)"

การปรับตัวเรื่องรายได้

เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการขายยางแผ่น โดยจะได้รับส่วนแบ่งในอัตราส่วน 60:40 (เจ้าของสวนยางได้รับส่วนแบ่ง 60 ส่วนกลุ่มตัวอย่างได้รับ 40 ของรายได้จากการขายยางแผ่นทั้งหมด) กลุ่มตัวอย่างก็แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งส่งกลับไปให้ครอบครัวในประเทศพม่า และอีกส่วนหนึ่งเก็บไว้ใช้จ่ายในครอบครัวในสวนยาง ผลจากการแบ่งเงินส่งกลับบ้าน ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องประสบกับปัญหารายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่าย ซึ่งวิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะมีอยู่ 2 ลักษณะ กล่าวคือ การซื้อสินค้าในร้านโชห่วย และการกู้ยืมเงิน

กลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการจัดการกับปัญหารายได้ไม่เพียงพอ โดยการซื้อสินค้าในร้านโชห่วย ในกรณีที่ไม่มีเงินซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค ในชีวิตประจำวัน ส่วนการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการกู้ยืมเงิน กลุ่มตัวอย่างจะใช้ในกรณีที่ต้องการเงินสด ซึ่งแหล่งกู้ยืมเงินของคนมอญ จะมีอยู่

ด้วยกัน 3 แหล่ง ก็คือ จากญาติพี่น้อง หรือเพื่อนที่เป็นคนมอญเหมือนกัน เจ้าของสวนยาง และเจ้าของร้านค้า

ถ้ากลุ่มตัวอย่างยืมเงินจากคนมอญด้วยกัน จะไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ยในการหยิบยืมในทางกลับกันถ้ากลุ่มตัวอย่างกู้ยืมเงินจากเจ้าของสวนยาง หรือเจ้าของร้านค้า จะต้องจ่ายดอกเบี้ย ร้อยละ 10 ต่อเดือน ซึ่งวิธีการจัดการกับปัญหาดังกล่าวทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถดำรงชีวิตรอดอยู่ได้

การปรับตัวทางสังคม

การปรับตัวในการดำเนินชีวิตทางสังคมของคนมอญนั้น จะมีการปรับตัวไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีคนมอญอาศัยอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้สามารถปฏิสังสรรค์กับคนมอญด้วยกันได้ ซึ่งการปฏิสังสรรค์ภายในกลุ่มของคนมอญเหล่านี้ จะอยู่ในลักษณะของการรวมกลุ่มสนทนา และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

สิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นว่าคนมอญมีการปรับตัวทางสังคมไม่มากนัก ก็คือ คนมอญจะไม่มีเพื่อนสนิทเป็นคนไทย ในขณะเดียวกันก็จะมีปฏิสังสรรค์กับคนไทยน้อยมาก ซึ่งการปฏิสังสรรค์ที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับในเชิงเศรษฐกิจหรือเชิงอาชีพเท่านั้น

การปรับตัวทางวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การใช้ภาษา การแต่งกาย และอาหาร กล่าวคือ

การปรับตัวด้านภาษา

กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีการปรับตัวด้านภาษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อจะทำให้สามารถดำรงชีวิตรอดในสังคมได้ ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทย ท่ามกลางความแตกต่างกันทางด้านภาษา คนมอญจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้สามารถสื่อสารกับคนไทยได้

คนมอญจะมีการเรียนรู้ภาษาไทยใน 2 ลักษณะ ก็คือ การเรียนรู้โดยตรง และการเรียนรู้โดยทางอ้อม ในกรณีของการเรียนรู้โดยตรง จะเป็นการเรียนรู้จากบุคคลรอบข้าง เช่น

ญาติ เพื่อนที่เป็นคนมอญด้วยกัน หรือเรียนรู้จากแม่ค้าที่เป็นคนไทย ส่วนการเรียนรู้โดยทางอ้อม จะเป็นการเรียนรู้หรือได้ยินจากโทรทัศน์วิทยุ เป็นต้น

ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาไทยของคนมอญแต่ละคน จะแตกต่างกันออกไป คนมอญบางคนสามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า เช่น เรียง ,ฉันทมอญ และวิน จึงประสบกับปัญหาไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ผลที่ตามมาก็คือ ถูกทำร้ายร่างกาย ดังคำกล่าวของ "เรียง" ที่ว่า

"มาอยู่แรก ๆ ก็หัดพูดภาษาไทย แต่ยังไม่ค่อยเป็น(ได้)เท่าไร(มาก) มีอยู่วันหนึ่ง เปียไปซื้อกับข้าว เราก็ถางหญ้าอยู่ในสวนคนเดียว ก็ไม่ได้สนใจอะไร(อะไร) ถางหญ้า ได้ตักผัก(ผัก)ก็มีคนชายคนหนึ่งเขาเดินเข้ามาแค่ ๆ (ใกล้ ๆ)เรา แล้วเขาพูดอะไรไม่รู้ เราฟังไม่รู้เรื่องก็ยืนอย่างเดียวก็นั่งถางหญ้าต่อ คนชาวนั้นเขาพูดอยู่หลายที่แหละ แล้วเขาก็ทำท่าทางโมโห คนชาวนั้นมันก็เข้ามาซึ่ง(แยง)พรวดอยู่มือเราเอาไป แล้วมันก็จั่ว(เงื่อ)พรวดฟันเรา แต่โชคดีแค่เหล็ก(เหล็ก)หัก เราก็แอบ(รีบ)วิ่งเข้าไปในปายาง ชี ขลาด(กลัว)ว่ามันตีฟันตาย "

ส่วนคนมอญบางคน เช่น ฉันทมอญ จะประสบปัญหาการถูกข่มขู่ทรมาน ดังคำบอกเล่าที่ว่า "เข้ามาติดขังที่แรก(ครั้งแรก) คุยอะไร(อะไร)กับใครก็ไม่รู้เรื่อง กับเฒ่าแก่(เจ้าของสวนยาง)ก็คุยไม่รู้เรื่อง มีอยู่ทีหนึ่ง(ครั้งหนึ่ง)เฒ่าแก่ตีเอาขังไปขาย ผมก็มัดขังไหนไว้ขังมันมีทั้งหมด 17มัด แต่เวลาขายเฒ่าแก่มันบอกผมว่าขังทั้งหมด 15 มัด ผมก็ไม่รู้ตีเหล็ก(พูด)ว่าไหน(อะไร)"

เงื่อนไขที่ทำให้คนมอญเหล่านี้เรียนรู้ภาษาไทยได้ช้าเนื่องจาก อาศัยอยู่กับคนมอญที่สามารถพูดภาษาไทยได้ จึงมีคนคอยช่วยเหลือในการแปลภาษาไทยให้ อย่างไรก็ตามหลังจากคนมอญได้เรียนรู้ภาษานานวันขึ้น ก็พอจะใช้ภาษาไทยสื่อสารกันได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้สามารถพูดไทยได้ดีแค่ไหน ก็คือ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในเมืองไทย และความจำเป็นจะต้องสื่อสารกับคนไทย

การปรับตัวด้านอาหารการกิน

กลุ่มตัวอย่างจะมีการปรับตัวในเรื่องของอาหารการกินไม่มากนัก แม้จะมีปัญหาบ้างในช่วงแรก ๆ ของการเข้ามาอยู่ในเมืองไทย แต่ก็ปัญหการปรับตัวในเรื่องความไม่คุ้นเคยในรสชาติอาหารเท่านั้น แต่จากการที่อาหารของคนมอญและอาหารของคนไทยมีลักษณะคล้ายกัน เช่น อาหารหลักของคนไทยและคนมอญจะเป็นข้าวเจ้าเหมือนกัน ต่างกันเพียงแค่รสชาติของ

อาหาร กล่าวคือ อาหารไทยทุกประเภทมีเครื่องปรุงที่ประกอบด้วยน้ำตาล ทำให้มีรสชาดหวาน ในขณะที่อาหารของคนมอญจะไม่ใส่น้ำตาล เมื่ออาศัยอยู่เมืองไทยนานวันเข้า คนมอญก็มีความคุ้นเคย และเคยชินกับรสชาติของอาหารไทยมากขึ้น จนกระทั่งสามารถรับประทานอาหารไทยได้

การปรับตัวเรื่องการแต่งกาย

กลุ่มตัวอย่างจะมีการปรับตัวเรื่องการแต่งกายไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการแต่งกายของผู้ชายไทย โดยเฉพาะผู้ชายสูงอายุ กับผู้ชายชาวมอญมีความแตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือนุ่งโสร่งเหมือนกัน ทำให้คนมอญสามารถหาซื้อเครื่องแต่งกายได้ง่าย โดยจะหาซื้อได้บริเวณร้านค้า และตลาดนัดใกล้ ๆ สวนยาง ในทางกลับกัน ถึงแม้ว่าคนมอญจะสามารถหาซื้อเครื่องแต่งกายแบบคนมอญได้ แต่ในบางครั้งคนมอญก็มีการปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องแต่งกายแบบคนไทย เช่น นุ่งกางเกง ซึ่งลักษณะของการแต่งกายของคนมอญจะเป็นแบบไหน ก็ขึ้นอยู่กับบริบท เหตุการณ์ เพื่อให้เหมาะสมตามกาลและเทศะ

นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่านอกจากผู้ชายมอญ จะมีการปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องแต่งกายของคนไทยบ้างในบางครั้ง แต่คนมอญบางคน โดยเฉพาะผู้หญิง ก็ยังรักษารูปแบบเครื่องแต่งกายบางอย่างไว้เหมือนครั้งที่เคยแต่งกายในประเทศพม่า นั่นก็คือ การใช้โป่งพม่า เจื่อนไซที่เอื้อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถดำรงวัฒนธรรมนี้เอาไว้ได้ เนื่องจากภายในท้องถิ่นมีสถานที่จำหน่ายเครื่องแต่งกายบางอย่างของคนมอญ เช่น ตลาดนัด และร้านค้าที่อยู่ภายในสวนยาง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เจื่อนไซที่ทำให้คนมอญย้ายถิ่น นั่นก็คือ เจื่อนไซดึงดูดจากประเทศไทย เช่น ภาพลักษณ์ด้านบวกเกี่ยวกับเมืองไทย ได้แก่ ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การมีงานทำ เป็นต้น ประกอบกับปัจจัยผลักดันจากประเทศพม่า เช่น เจื่อนไซทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความตกต่ำทางด้านเศรษฐกิจ และการเอารัดเปรียบของทหารพม่า จากเจื่อนไซเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการตัดสินใจย้ายถิ่น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของวีรชัย ศาสตราศรี (2542) และเกรียงศักดิ์ ผ่องใสภณ (2544) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนพม้าย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองไทยเนื่องจาก ปัจจัยผลักดันจากประเทศพม่า ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการเมือง เช่น ปัญหาระหว่างรัฐบาลกับชนกลุ่มน้อยในพม่า ,ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ แต่เจื่อนไซที่สำคัญที่สุดก็คือ ปัจจัยดึงดูดภายในประเทศไทยที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และ

มีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งเร่งเร้าให้กลุ่มตัวอย่างเคลื่อนย้ายเข้ามา เพื่อมุ่งแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีกว่าเดิม มากกว่าการเกิดขึ้นของปัจจัยผลักดันจากประเทศพม่า

เมื่อคนมอญตัดสินใจย้ายถิ่นแล้ว ก็จะมีนายหน้าคอยให้ความช่วยเหลือในระหว่างการเดินทางตั้งแต่การเดินทางจากประเทศพม่าจนกระทั่งถึงประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกสินทร์ บุญสร้าง (2546) ที่พบว่า ในการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า จะมีขบวนการแรงงานข้ามชาติให้ความช่วยเหลือในเรื่องของการเดินทาง เช่น นายหน้าฝั่งพม่า คนส่งเสบียง นายหน้าฝั่งไทย เป็นต้น

ส่วนประเด็นการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวมอญ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้สามารถจะปรับตัวในด้านเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี โดยไม่มีปัญหาในการปรับตัวด้านนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากเป้าหมายของการย้ายถิ่นก็คือ การเข้ามาเพื่อมาหางานทำ โดยเมื่อเข้ามาถึงเมืองไทยแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะสามารถหางานทำได้เร็ว ถึงแม้ว่าบางคนจะมีการเปลี่ยนงานบ่อย ซึ่งงานที่กลุ่มตัวอย่างทำล้วนเป็นงานประเภทไร้ฝีมือ เช่น อาชีพประมง อาชีพก่อสร้าง อาชีพทางการเกษตร เป็นต้น โดยเงื่อนไขที่ทำให้คนมอญประกอบอาชีพเหล่านี้เพราะว่า งานเหล่านี้ล้วนเป็นงานที่รัฐบาลไทยอนุญาตให้ทำ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมีความรู้น้อย และมีฐานะเป็นแรงงานต่างด้าว ทำให้ไม่สามารถทำงานประเภทอื่นได้ แม้ว่างานที่กลุ่มตัวอย่างทำจะเป็นงานประเภทไร้ฝีมือ แต่ก็สามารถสร้างรายได้เพียงพอในการใช้จ่ายภายในครอบครัว ทั้งครอบครัวที่อาศัยอยู่ในสวนยาง และครอบครัวที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า

ส่วนทางด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างจะมีการปรับตัวไม่มากนัก เนื่องจากในการย้ายถิ่นเข้ามาของคนมอญจะเข้ามาอาศัยอยู่กับเครือข่ายที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนรู้จัก ก่อนหน้านั้น ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากและมีการพึ่งพาอาศัยกันอย่างต่อเนื่อง จากข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Reiger, Junh.H. and Allen J. Becgle(1974) ที่ศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ไปพร้อมกับญาติ เพื่อนหรือเข้าไปอยู่กันในลักษณะของครอบครัวใหญ่ ประกอบกับในท้องถิ่นปลายทางนั้นมีผู้ย้ายถิ่นมาจากท้องถิ่นต้นทางเดียวกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วไม่มีเพื่อนสนิทเป็นคนพื้นเมือง การปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นใหม่จะมีไม่มากนัก เพราะผู้ย้ายถิ่นอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก และมีลักษณะปิดตัวเอง คือมีความสัมพันธ์กับผู้ที่ย้ายมาจากท้องถิ่นเดิมกับตนมากกว่าติดต่อกับคนพื้นเมืองในท้องถิ่นปลายทาง

ทางด้านวัฒนธรรมในด้านการใช้ภาษา จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากคนมอญและคนไทยมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เมื่อคนมอญเข้ามาอยู่เมืองไทยจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อจะได้สามารถสื่อสารกับคนไทยได้ จาก

ข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันเพ็ญ วอกลาง (2541) เรื่องกระบวนการปรับตัว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย และของลือชัย วงษ์ทอง (2538) เรื่องวิถีชีวิตชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในจังหวัดระนอง ที่พบว่า เมื่อคนพม่าเข้ามาอยู่ร่วมกับคนไทย คนพม่าก็จะมีการฝึกพูด และฟังภาษาไทย จนกระทั่งสามารถติดต่อสื่อสารกับคนไทยได้

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวในครั้งนี้ ได้ข้อคิดต่าง ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และข้อเสนอแนะทางด้านระเบียบวิธี และเชิงนโยบาย ดังนี้

ในด้านทฤษฎี

ในการศึกษากครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ในการย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองไทยของคนมอญจะมีเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย ทั้งเงื่อนไขหลักต้นจากประเทศพม่า เช่น การมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย การว่างงาน และปัญหาสุขภาพพม่ากับชนกลุ่มน้อย และเงื่อนไขดึงดูดจากประเทศไทย เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองไทย แต่เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้คนมอญเหล่านี้ย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองไทยก็เนื่องจาก ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองไทย การมีงานทำ ทำให้การย้ายถิ่นเข้ามาเมืองไทย นั้นก็หมายถึงการมีชีวิตที่ดีกว่าอยู่ในประเทศพม่า

ส่วนในการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เชื้อสายมอญ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี ส่วนในด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีความจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตด้านนี้มากนัก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจะสามารถจะมีการปฏิสัมพันธ์กับคนมอญด้วยกัน ส่วนด้านวัฒนธรรม ในบางเรื่องกลุ่มตัวอย่างไม่มีความจำเป็นจะต้องปรับตัวมากนัก เช่น การแต่งกาย และอาหารการกิน แต่การปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมในบางเรื่อง เช่น การใช้ภาษา กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปรับตัวได้ช้า และยาก กว่าปรับตัวในด้านอื่น ๆ ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการปรับตัวได้ช้าก็เนื่องจาก มีคนมอญอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากทำให้ในชีวิตประจำวันยังคงใช้ภาษามอญเป็นภาษาหลัก

สำหรับเหตุผลที่ว่าทำไมคนมอญส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการปรับตัวนั้น น่าจะเป็นเพราะว่าในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลเสวียด อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคนมอญอพยพมาทำงานเป็นจำนวนมาก เมื่อคนมอญอาศัยอยู่มาก ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของคนมอญ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวนี้ Fischer (1995) ได้อธิบายไว้ว่า เมืองประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ที่หลากหลายที่ดำรงอยู่ภายใต้สังคม และวัฒนธรรมใหญ่หรือวัฒนธรรม

ธรรมหลัก ซึ่งเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้คนที่มาอยู่ร่วมกัน ให้สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันภายในวัฒนธรรมของตนเองได้ และเป็นสิ่งที่ช่วยเชื้อในการปรับตัวให้กับบุคคลภายในวัฒนธรรมย่อยนั้น ๆ ให้สามารถปรับตัวเข้าสู่ท้องถิ่นใหม่ได้ และในบางเรื่องก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นใหม่ เนื่องจากสามารถอาศัยอยู่ภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของตนเองได้ (Reiger and Beegle 1974) ถ้านำแนวคิดนี้มาอธิบายการปรับตัวของแรงงานพม่า เชื้อสายมอญ สามารถอธิบายได้ว่า ภายในประเทศไทย จะมีวัฒนธรรมย่อยอยู่หลากหลาย เช่น คนมุสลิม คนมอญ คนจีน เป็นต้น กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของคนมอญก็เป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กับคนมอญที่มาอยู่ร่วมกันในเมืองไทย ให้สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มของตนเอง ขณะเดียวกันก็ช่วยเชื้อให้คนมอญสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ได้ และเมื่อคนมอญย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองไทยมากขึ้น ประกอบกับไม่มีปัญหาในเรื่องของการปรับตัว ก็จะต้องดูให้มีคนมอญเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ผลที่ตามมาก็คือ มีสิ่งที่คอยตอบสนองความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มีการขายสินค้าของคนพม่า เชื้อสายมอญ โดยสามารถหาซื้อได้จากร้านค้าในสวนยาง และในตลาดนัด จนอาจกล่าวได้ว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งรวมของสินค้าของคนพม่า ซึ่งเป็นที่รับรู้ของคนมอญโดยทั่วไป

ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นที่น่าสนใจว่า นอกจากเงื่อนไขของการอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อย จะทำให้คนมอญไม่มีปัญหาในการปรับตัวแล้ว เงื่อนไขที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้คนมอญไม่มีปัญหาในเรื่องของการปรับตัว นั่นก็คือ เรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างคนไทยในบริบทสวนยางกับคนมอญจะมีความแตกต่างกันไม่มากนัก เช่น นับถือศาสนาเดียวกัน การแต่งกาย อาหาร คล้ายกัน เป็นผลทำให้เมื่อคนมอญเข้ามาทำงานในเมืองไทย คนมอญเหล่านี้จึงสามารถปรับตัวมารับประทานอาหาร แต่งกาย ให้สอดคล้องกับคนไทยในบริบทสวนยางได้ง่าย

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คนมอญที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในสวนยาง ภายในจังหวัด สุราษฎร์ธานีสามารถปรับตัวได้เป็นอย่างดี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก คนมอญกับคนไทยมีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรมไม่มากนัก ประกอบกับเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองไทยแล้วมีคนรู้จัก ญาติ เพื่อน อาศัยอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จึงเป็นเสมือนเบาะรองรับผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาใหม่ ให้เข้ามาอยู่รวมกันกับผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาก่อนหน้านี้ เมื่อผู้ย้ายถิ่นใหม่มีกลุ่มเหล่านี้คอยรองรับอยู่ ก็จะทำให้สามารถปรับตัวได้เป็นอย่างดี และอยู่ในเมืองไทยอย่างมีความสุข จากเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น อยู่ในเมืองไทยสบาย มี

ความสุข จึงอาจทำนายการย้ายถิ่นของคนมอญที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ว่า คนมอญจะมีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองไทยอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เชื้อสายมอญในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ในด้านระเบียบวิธี

ในการศึกษาเรื่องการปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เชื้อสายมอญครั้งนี้ เป็นการศึกษาคนมอญที่เข้ามาทำงานในหมู่ 2 ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงทำให้ไม่สามารถได้ภาพคนมอญโดยรวมในทุกหมู่บ้านในตำบลเสวียด ดังนั้นถ้ามีการศึกษาการปรับตัวในลักษณะนี้อีก ควรมีการกระจายการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่อื่น ๆ ให้มีความหลากหลายในพื้นที่มากขึ้น กล่าวคือ ควรเก็บข้อมูลจากคนมอญในทุก ๆ หมู่บ้านในตำบลเสวียด เพื่อสามารถสะท้อนภาพการปรับตัวของคนมอญในพื้นที่ต่าง ๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร

นอกจากนี้ควรมีการศึกษากการปรับตัวของแรงงานพม่า โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการปรับตัวของแรงงานพม่าในแต่ละเชื้อสาย เช่น มอญ ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ที่เข้ามาทำงานอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งแรงงานแต่ละเชื้อสายเหล่านี้ย่อมมีวัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเองที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น การศึกษาในลักษณะนี้ย่อมจะสะท้อนให้เห็นภาพของกระบวนการปรับตัวของแรงงานพม่าแต่ละเชื้อสายได้ดียิ่งขึ้น

ในด้านนโยบาย

จากผลการศึกษาการปรับตัวของคนมอญ พบว่ามีการลักลอบเข้ามาของคนพม่า เชื้อสายมอญ เป็นจำนวนมากและมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงจุดบกพร่องของนโยบายการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ที่เป็นเสมือนสิ่งดึงดูดให้เกิดการลักลอบเข้ามา ดังนั้นรัฐจึงควรเพิ่มมาตรการสกัดกั้นผู้ลักลอบย้ายถิ่นเข้ามาใหม่ ไม่ให้เข้ามาทำงานในเมืองไทยเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันรัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้คนไทยหันมาประกอบอาชีพกสิกรรมให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณการต้องการแรงงานต่างด้าวเข้ามารับจ้างกรีดยางในภาคใต้

นอกจากนี้จากผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มคนมอญเข้ามาทำงานในเมืองไทย และมีบัตรแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว คนมอญก็ยังต้องประสบกับปัญหาการถูกทำร้ายร่างกาย และทรัพย์สิน อย่างต่อเนื่อง หนทางเดียวที่คนมอญเหล่านี้ทำได้ก็คือพยายามหนีจากเหตุการณ์นั้น ๆ และพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดเหตุการณ์เหล่านี้ขึ้นอีก ในขณะที่บุคคลที่ละเมิดสิทธิไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ นายจ้าง หรือคนไทย จะไม่ต้องรับผิดชอบกับการกระทำเหล่านั้นเลย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรคุ้มครองสิทธิของแรงงานเหล่านี้ โดยการสร้างกลไก หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยดูแล เช่น ควรให้สำนักงานจัดระบบแรงงานต่างด้าวเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและคุ้มครอง เพื่อช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างทำงานอยู่ในประเทศไทย